

Ajankohtaista korkeakouluista ja korkeakouludiplomeista

1.11.2016

Petri Haltia

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Undervisnings- och kulturministeriet

HO ja korkeakoululaitoksen yhteiset tavoitteet 2017-2020

Hallitus-
ohjelma

Suomi 2025
– yhdessä rakennettu

Turvallinen
Suomi

Uudistuva
Suomi

Kestävän talouden
Suomi

Suomi
osana Eurooppaa

Suomalainen korkeakoululaitos on vuonna 2025 kansainvälisesti kilpailukykyinen, mahdollistaa korkeaan osaamiseen perustuvan suomalaisen yhteiskunnan uudistumisen ja tuottaa osaamista globaalien ongelmien ratkaisemiseen.

OKM-kk
sopimukset

Laadukkaasta koulutuksesta
nopeammin työelämään

Vahvat korkeakouluyksiköt
osaamisen perustana

Korkeakouluyhteisön
kehittäminen

Tutkimuksella ja
innovaatiotoiminnalla kilpailukykyä,
hyvinvointia ja vaikuttavuutta

- Asemoituminen osana kansallista korkeakoulu- ja tutkimusjärjestelmää ja kansainvälisesti

Korkeakoulun tehtävä, profiili ja
vahvuusalat

Rahoitus

Tutkintotavoitteet

Raportointi

- Sovittavat tutkintotavoitteet
- Koulutuslaajennuksista ja uudelleen suuntauksista sekä opettajankoulutustarpeista

Korkeakoululaitoksen uudistamisen lähtökohtia 1/3

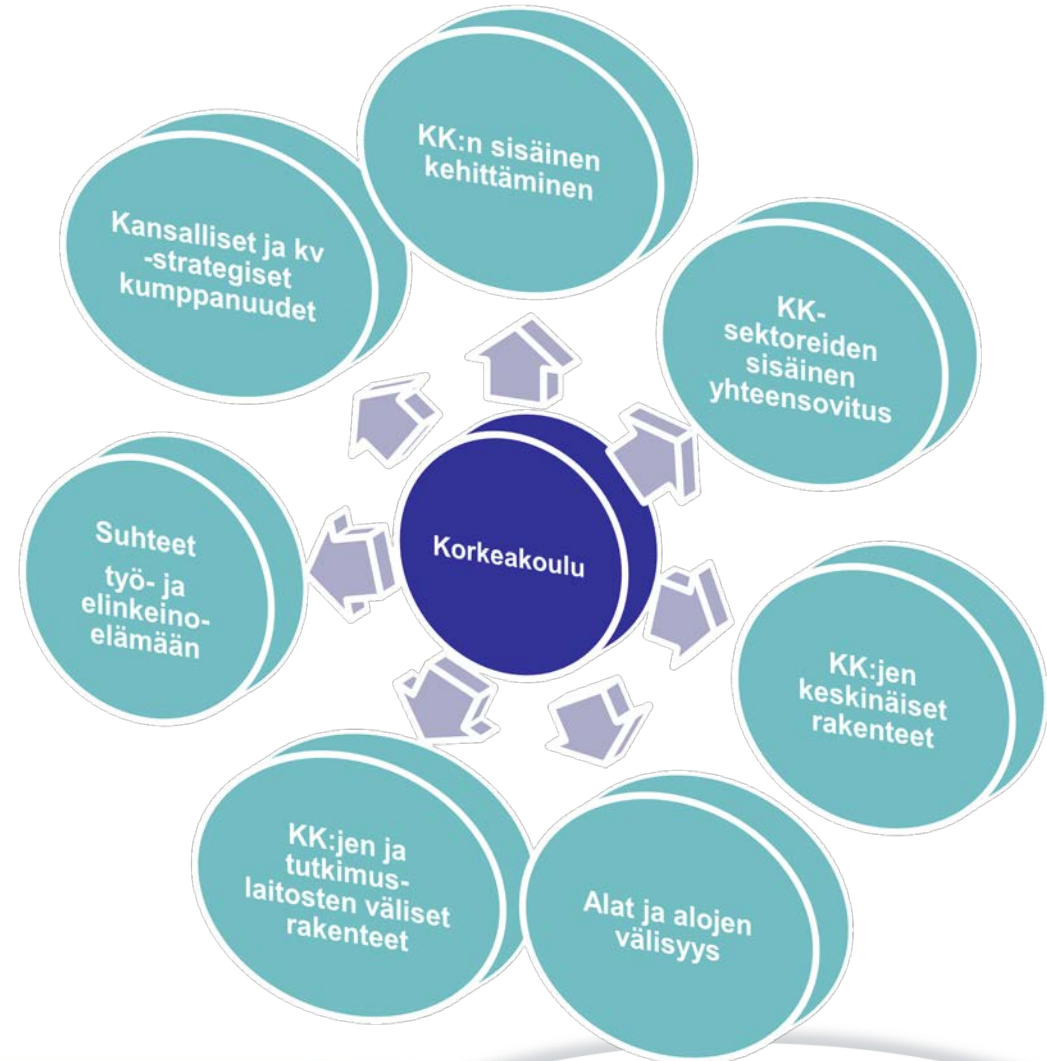
- Suomen korkeakoululaitos muodostuu edelleen tehtäviltään ja osaamiseltaan toisiaan täydentävistä yliopistoista ja ammattikorkeakouluista.
 - Yliopistoja ja ammattikorkeakouluja kehitetään edelleen tutkintojen erilaisten tavoitteiden ja sisältöjen pohjalta.
 - Yhteiskunnan ja elinkeinoelämän erilaisten osaamistarpeiden turvaaminen.
- Otetaan huomioon alueiden ja eri alojen vahvuudet ja erityispiirteet.
- Alakohtaisia uudistuksia on tarpeen suunnitella korkeakoulusektorien välisessä yhteistyössä riittävän ala- ja aluekohtaisen koulutustarjonnan turvaamiseksi.
 - Merkittävä osa yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen välisen yhteistyön järjestelyistä on toteutettavissa jo nykyisen lainsäädännön puitteissa.
 - Valtakunnallisesta näkökulmasta merkittävimpiä taloudellisia hyötyjä saavutetaan toiminnan keskittämisestä aloilla, joilla opetuksen ja tutkimuksen edellyttämä infrastruktuuri on kallista.

Korkeakoululaitoksen uudistamisen lähtökohtia 2/3

- Korkeakoulujen tulee keskinäisin sopimuksin järjestää alakohtaiset siirtymät sektorilta toiselta joustavasti siten, että koulutuspituudet eivät kasva.
- Korkeakoulujen ja työelämän vuorovaikutusta lisätään ja siten parannetaan osaamisen työelämävastaavuutta.
- Opintojen suorittamisen joustavoittaminen ja aiemman osaamisen täysimääräinen hyödyntäminen.
- Korkeakoulujen on parannettava tutkinnon suorittamismahdollisuuksia avoimen yliopiston ja avoimen ammattikorkeakoulun opintojen perusteella sekä edistettävä mahdollisuuksia täydentää osaamista eri tavoin.

Korkeakoululaitoksen uudistamisen lähtökohtia 3/3

- Profiloitettava, selkeytettävä ja tiivistettävä yhteistyötä ja työnjakoa
 - opetus, tutkimus, hallinto- ja tukipalvelut, rakenteet ja infrastruktuurit sekä kansainvälinen yhteistyö
 - vahvat yhteistyörakenteet, korkeakoulujen yhteenliittymiset, strategiset liittoumat
- Valmistelun tueksi tilastotietoa korkeakoulujen alojen valtakunnallisesta asemoitumisesta
- ➔ Keskeiset strategiset päätökset ja valmistelussa olevat toimet rakenteiden ja toimintatapojen uudistamiseksi, konkreettiset aikataulut ml. mahdolliset sopimukset tai tieto eri tahojen sitoutumisesta toimenpiteisiin

Ajankohtaista korkeakoulutuksessa ja tutkimuksessa

- Yliopistojen sopimusneuvottelut käyty toukokuussa 2016
 - Neuvotteluissa keskityttiin yliopistojen strategiseen kehittämiseen ja kärkihankkeisiin - profiloituminen ja strateginen johtaminen etenevät
 - Sovittiin tavoitteista ja kehittämiskohteista sekä yliopistojen strategioiden ja valtioneuvoston kärkihankkeiden linjausten mukaisista konkreettisista toimista. Yliopistot parantavat koulutuksen laatua uudistamalla koulutussisältöjä, opetusmenetelmiä, oppimisympäristöjä ja yhteistyötä
 - Vuoteen 2018 mennessä käyttöön opiskelijavalinta, joka ei edellytä opiskelijalta pitkää valmentautumista
 - Ympärivuotisen opiskelun edistäminen sekä opetuksen, tutkimuksen ja tukipalvelujen digitalisoimista.
 - Yliopistot vahvistavat yhteiskunnallista vaikuttavuuttaan lisäämällä osaamisensa ja tutkimustulostensa entistä laajempaa hyödyntämistä
- Ammattikorkeakoulujen sopimusneuvottelut käynnissä lokamarraskuussa
 - Neuvotteluissa keskitytään ammattikorkeakoulujen strategiseen kehittämiseen, kärkihankkeiden toimeenpanoon sekä sovitaan strategisesta rahoituksesta – vastaavat asiat esillä kuin yliopistojen neuvotteluissa

Kärkihanke 3:

Nopeutetaan siirtymistä työelämään

Toimenpiteet

- 1:** Nopeutetaan toiselta asteelta korkeakouluihin siirtymistä uudistamalla opiskelijavalintoja ja lisäämällä korkeakoulujen ja toisen asteen oppilaitosten yhteistyötä
- 2:** Mahdollistetaan opiskelijoille opiskeleminen ympärivuotisesti ja tunnustetaan paremmin aiemmin hankittu osaaminen.
- 3:** Lisätään digitaalisia oppimismahdollisuuksia ja oppimisympäristöjä korkeakouluissa
Mm.
 - Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen kanssa käytävissä neuvotteluissa K/S2016 sovitaan kehittämistoimenpiteistä opiskelijavalintojen uudistamiseksi, oppimisympäristöjen kehittämiseksi sekä ympärivuotisen opiskelun edistämiseksi
 - Työryhmä: toimintasuunnitelma ylioppilastutkinnon hyödyntämiseksi korkeakoulujen opiskelijavalinnoissa, laatii esityksensä 31.10.2016 mennessä.
 - Erityisavustushaku korkeakouluille korkeakoulutuksen kehittämishankkeisiin
 - Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen kansainvälistymislinjausten valmistelu
 - Tutkimusta, aiemmin hankitun osaamisen arviointi 2017, hyvien käytäntöjen levittämistä ja tukemista

4: Kelpoisuusvaatimusten päivittäminen julkisella sektorilla

Erityisavustus korkeakoulutuksen kehittämishankkeisiin

- Hakuaika 31.10.2016 asti, enintään 25 M€
- Erityisavustuksen tarkoituksena on parantaa oppimisen, opetuksen ja ohjauksen laatua ja opiskelijälähtöisyyttä, edistää koulutuksen ja ympäröivän yhteiskunnan vuorovaikutusta, lisätä korkeakoulujen välistä jatkuvaa yhteistyötä sekä uudistaa toimintatapoja ja oppimisympäristöjä.
 - Hankkeiden tulee olla korkeakoulujen yhteishankkeita.
 - Avustusta on mahdollista saada vuonna 2017 käynnistyviin 2-3 –vuotisiin hankkeisiin.

Hankkeiden arviointikriteerit:

- Kytkeytyminen korkeakoulupoliittisiin tavoitteisiin ja hallitusohjelman kärkihanke 3:n tavoitteisiin.
- Kytkeytyminen hakijakorkeakoulujen strategian toteutukseen.
- Hankesuunnitelman innovatiivisuus, uusia toimintatapoja luova ja vakiinnuttava toiminta sekä kiinteä yhteys osallistuvien korkeakoulujen koulutuksen ja toimintatapojen kehittämiseen.
- Yhteistyöverkoston laajuus ja tarkoituksenmukaisuus, ml. työelämäyhteistyö ja opiskelijoiden osallistuminen.

OKM 2013:2; MONIPUOLISTETAAN JA JÄSENNETÄÄN KORKEAKOULUJEN TARJONTAA KORKEAKOULUDIPLOMEILLA

- Tavoitteena ovat **tunnistettavat osaamiskokonaisuudet**, korkeakouludiplomit”, jotka palvelevat sekä vailla aiempaa korkeakoulutusta olevia että niitä, jotka haluavat täydentää tai uudelleen suunnata osaamistaan
- Toteutetaan vuosina 2013 - 2018 **kokeilu, jossa korkeakoulut kehittävät** tutkintojen osista jäsenytyneitä ja määriteltyjä enintään 120 opintopisteen kokonaisuuksia
- Kokeilun tavoitteena on **selvittää**
 - **työelämän tarvetta** uudenlaisille kokonaisuuksille eri aloilla
 - miten ne parhaiten vastaavat taustaltaan **erilaisten opiskelijaryhmien** tarpeisiin ja
 - voidaanko niiden avulla tehokkaasti edistää korkeakoulutuksen **saavutettavuutta alueellisesti**
- Kokeiluun mukaan lähtevät korkeakoulut määrittelevät kokonaisuuudet **yhteistyössä työelämän kanssa.**
- Voidaan järjestää korkeakoulun päättämällä tavalla **esimerkiksi avoimena korkeakouluopetuksena**, hyödynnetään yliopistokeskusten ja maakuntakorkeakoulujen mahdollisuuksia.
- Kokeilun **arvioinnin pohjalta päätetään**, onko kokonaisuuksista tarkoituksenmukaista kehittää pysyvä osa korkeakoulututkintojen järjestelmää.

Korkeakouludiplomikokeilu

- Lausuntopalautteen perusteella opetus- ja kulttuuriministeriössä katsottiin, että ennen laajamittaisen kokeilun käynnistämistä tai siitä luopumista tarvitaan kokemuksia ja esimerkkejä siitä, mitä tutkinnon osista muodostettavat kokonaisuudet voisivat olla ja miten ne palvelisivat taustoiltaan erilaisia kohderyhmiä ja työelämää
- Jyväskylän ammattikorkeakoululle 300 000 euroa kokeiluun 2013-2016
- JAMK käynnisti syksyllä 2014 neljä 60 opintopisteen laajuista 1,5 vuotta kestävästä koulutusta, jotka suunniteltiin yhdessä sidosryhmien kanssa: gerontologinen kuntoutus, hankintaosaaja, henkilöstö- ja talousosaaja sekä maatalousyrittäjän liiketoimintaosaaminen.
- Koulutukseen ei ollut pohjakoulutus- tai työkokemusvaatimuksia. Koulutuksen aloitti 85 henkilöä. Ilmoittautuneiden keski-ikä oli 41,4 vuotta, lähes puolet (46 %) oli suorittanut korkeakoulututkinnon, hieman yli puolet taas ammatillisen tutkinnon.

Oliko tarvetta, palvelivatko erilaisia ryhmiä?

Arviointi Aittola, Laine, Välimaa (JY/KTL)

Osana hanketta toteutettiin seurantatutkimus, jossa arvioitiin ja vertailtiin toteutettujen osaamiskokonaisuuksien tarpeellisuutta, oppimisprosessin vaikuttavuutta sekä opintojen merkitystä opiskelijoille. Johtopäätöksiä:

- Koulutukseen osallistuneet olivat tyytyväisiä sekä koulutuksen sisältöihin että koulutuksen erilaisiin toteutusmalleihin. Opetus arvioitiin korkeatasoiseksi ja monimuotototeutuksen ja verkkototeutuksen arvioitiin soveltuneen pääsääntöisesti hyvin omiin opintoihin. Oppimistehtävät pystyi liittämään työhön (80%), koulutuksen arvioitiin parantavan urakehitysmahdollisuuksia (80 %)
- Kaikki koulutuskokonaisuuteen sisältyneet opintojaksot suoritti tavoiteajassa, 1,5 vuodessa 39 opiskelijaa, osa vielä valmistumassa.
- Kokeilun kokemusten suositeltiintämäntyyppisten laajojen osaamiskokonaisuuksien suunnittelun ja tarjonnan jatkamista osana avoimen korkeakoulun toimintaa

- Kokonaisuudet on hyvä laatia yhteistyössä työelämän edustajien kanssa sen varmistamiseksi, että niillä voidaan vastata joustavasti työelämän muuttuviin tarpeisiin. Opetuksessa tulee varmistaa riittävän ohjauksen ja palautteenannon tarjoaminen opiskelijoille ja kiinnittää huomiota opiskelijoiden ryhmäytymiseen ja vertaistukeen.
- Koulutuksen hintaa (10 euroa op, nyt avoimen opintojen enimmäismaksu 15 euroa/op) ei pidetty suurena työssäkäyvien osalta, mutta muiden kuin työssäkäyvien toimeentulo on ongelmallista

JY/KTL:

<https://ktl.jyu.fi/julkaisut/julkaisuluettelo/julkaisut/2016/KTLG053nettiversio2.pdf>

JAMK:in raportti kokeilusta:

http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/104272/JAMKJULKAISUJA2162016_web.pdf?sequence=1

Paluu kysymyksiin korkeakouludiplomeista

Palvelevat sekä vailla aiempaa korkeakoulutusta olevia että niitä, jotka haluavat täydentää tai uudelleen suunnata osaamistaan?

- keitä halutaan palvelevan, keitä voi palvella?
- avoimuus?

Tunnistettavat osaamiskokonaisuudet?

- taustalla ajatus siitä, että yhteinen nimike helpottaa sekä opiskelijoille että työelämälle kokonaisuuden mieltämistä, markkinointia jne.
- tunnistettavuus edellyttää myös yhteisiä ”rakenteita”

Työelämän tarve?

- kuka määrittelee työelämän tarpeet?
- miten toimitaan?

Suhde/asema/tehtävä muuhun koulutukseen nähden?

- ns. polkuopinnot, avoimen koko muu tarjonta, erikoistumiskoulutukset, täydennyskoulutus, ammatti- ja erikoisammattitutkinnot

Alueellinen saavutettavuus?

- edistääkö, millä ehdoilla?

Pedagogiikka?

- millaista, millaisiin (erilaisiin?) tarpeisiin?

Mistä ainakin voitaisiin aloittaa yhteisten mallien sopiminen, esim.

- Nimikkeet
- Tavoite, mihin tarpeeseen vastaavat
- Laajuus
- Kokonaisuuksien muodostamisen periaatteet, työelämän tarpeiden selvittäminen
- Kohderyhmä tai –ryhmät, opiskelijoiden (mahdollinen) valinta
- Todistus

Onko näistä tarpeen sopia, mistä muusta?

ELINIKÄISEN OPPIMISEN KEHITTÄMISTARPEITA SELVITTÄVÄ TYÖRYHMÄ

Työryhmän tehtävänä on mm.

1. Arvioida aikaisemman tutkimus- ja arviointitiedon perusteella elinikäisen oppimisen edellytykset ja paikallistaa esteet koulutusjärjestelmässä
2. Valmistella lyhyen ja pitkän aikavälin ehdotukset aikuisten opiskelupolkujen kehittämiseksi ottaen huomioon sekä tutkintoon johtavan koulutuksen että muun aikuiskoulutuksen mahdollisuudet
3. Ehdottaa kohdennettuja toimenpiteitä heikot perustaidot omaavien ja koulutuksessa aliedustettujen ryhmien osaamisen kehittämiseksi ja täydentämiseksi

Työryhmän ehdotusten **valmistelua varten asetetaan kolme ryhmää:**

- *Korkeakoulutettujen elinikäisen oppimisen edellytyksiä* pohtiva valmisteluryhmä, jonka tulee erityisesti valmistella korkeakoulututkinnon suorittaneiden asiantuntijuuden kehittämistä ja opiskelupolkujen sujuvoittamista koskevia ehdotuksia.
- *Ammatillisen osaamisen uusintamista* pohtiva valmisteluryhmä, jonka tulee erityisesti valmistella ehdotuksia, joilla edistetään osaamisen täydentämistä ja uudistamista työelämän rakenteelliseen muutokseen muun muassa robotisaatioon vastaamiseksi.
- *Perustaitojen vahvistamista ja henkilökohtaista kehittymistä* pohtiva valmisteluryhmä, jonka tulee erityisesti valmistella ehdotuksia, joilla edistetään perustaidoiltaan heikkojen aikuisten osaamista ja koulutuksessa aliedustettujen ryhmien saamista koulutukseen. Lisäksi ryhmän tulee valmistella ehdotuksia, joilla edistetään ei-ammattillisesti suuntautunutta oppimista.

Työryhmän tulee jättää ehdotuksensa välittömästi vuonna 2018 käynnistettäväksi toimenpiteiksi opetus- ja kulttuuriministeriölle 28.2.2017 mennessä ja pidemmän aikavälin kehittämistoimista 31.5.2017 mennessä.

2/2